

DOI: 10.55643/fcapter.1.60.2025.4607

Наталія Швець

д.е.н., професор кафедри фінансів,
 Національний університет
 біоресурсів і природокористування
 України, Київ, Україна;
 e-mail: shvetzn@gmail.com
 ORCID: [0009-0000-9192-2235](https://orcid.org/0009-0000-9192-2235)
 (Corresponding author)

Юлія Коваленко

д.е.н., професор, завідувач кафедри
 фінансів, обліку та оподаткування,
 Національний авіаційний
 університет, Київ, Україна;
 ORCID: [0000-0002-5678-3185](https://orcid.org/0000-0002-5678-3185)

Вікторія Костюк

к.е.н., доцент, завідувач кафедри
 банківської справи та страхування,
 Національний університет
 біоресурсів і природокористування
 України, Київ, Україна;
 ORCID: [0000-0001-7671-3603](https://orcid.org/0000-0001-7671-3603)

Вероніка Чала

д.е.н., доцент, професор кафедри
 економічної теорії та міжнародних
 економічних відносин, Український
 державний університет науки і
 технологій, Дніпро, Україна;
 ORCID: [0000-0002-2233-2335](https://orcid.org/0000-0002-2233-2335)

Віталій Романчукевич

д.е.н., професор кафедри банківської
 справи та страхування, Київський
 національний економічний
 університет імені Вадима Гетьмана,
 Київ, Україна;
 ORCID: [0000-0001-9393-5590](https://orcid.org/0000-0001-9393-5590)

Артем Бабенко

к.е.н., доцент кафедри фінансів,
 Київський національний економічний
 Університет ім В. Гетьмана, Київ,
 Україна;
 ORCID: [0009-0003-9240-663X](https://orcid.org/0009-0003-9240-663X)

Received: 31/10/2024

Accepted: 01/02/2025

Published: 28/02/2025

© Copyright
 2025 by the author(s)

This is an Open Access article
 distributed under the terms of the
[Creative Commons CC-BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МИРУ ТА СПРАВЕДЛИВОСТІ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

АНОТАЦІЯ

У сучасних умовах продовження збройної агресії росії на території України забезпечення миру та справедливості є одним із першочергових завдань на порядку денного існування держави. Водночас, поряд із соціальними аспектами вирішальне значення мають фінансові ресурси, що забезпечуватимуть досягнення миру та справедливості в контексті досягнення Цілей сталого розвитку (які підтримані Україною 2019 року). Саме тому метою цього науково-практичного дослідження є оцінка сучасних викликів у царині фінансового забезпечення миру та справедливості в Україні й обґрунтування практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізму фінансового забезпечення, який би поєднував різні ефективні форми та інструменти фінансування.

У результаті проведеного дослідження обґрунтована актуальна необхідність фінансування виконання завдань, передбачених досягненням 16 Цілі ЦСР, проаналізовано тенденції фінансування миру та справедливості за роки війни, оцінена визначальна роль міжнародної фінансової допомоги у фінансуванні досягнення 16 Цілі ЦСР та визначено величину фінансового шоку від можливого недоотримання міжнародної фінансової допомоги, левову частку якої спрямовують саме на досягнення цієї цілі. Доведено, що розмір фінансового шоку від нестабільності офіційної міжнародної фінансової допомоги прямо пропорційно впливає на фінансові можливості держави із забезпечення миру та справедливості в суспільстві, особливо в період активної фази війни. Автори обґрунтували заходи з диверсифікації фінансового забезпечення досягнення 16 Цілі ЦСР в Україні з метою зниження рівня можливого фінансового шоку від нерегулярності надходження офіційної міжнародної фінансової допомоги.

Ключові слова: сталий розвиток, цілі сталого розвитку, фінансова політика держави, державні видатки, фінансування, міжнародна фінансова допомога, інвестиції, фінансове забезпечення миру та справедливості

JEL Класифікація: E62, E69, G28, H10, H50, H56

ВСТУП

Починаючи з 2015 року, загальний цивілізаційний розвиток, включаючи його економічну складову, визначають Цілями сталого розвитку (ЦСР), або ж «Глобальними цілями», прийнятими Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй у вигляді резолюції «Перетворення нашого світу: Порядок денний сталого розвитку на період до 2023 року» [27], що є світовим заклик до дій, націлених на подолання бідності, захист екології та збереження планети для наступних поколінь, а також на забезпечення миру й добробуту всіх людей. Загалом цей документ виокремлює 17 Цілей сталого розвитку, які охоплюють такі царини, як запобігання зміні клімату, подолання економічної нерівності, активізацію інновацій, стале споживання, мир і справедливість.

У сучасному світі фінансове забезпечення миру та справедливості є ключовим елементом стабільності й розвитку кожної країни. В Україні ця тема особливо актуальна через поточну ситуацію, пов'язану зі збройною агресією росії на території на-

шої держави. Зокрема 16 Ціль ЦСР присвячена мирові та справедливості й передбачає «сприяння побудові миролюбного й відкритого суспільства в інтересах сталого розвитку, забезпечення доступу до правосуддя для всіх і створення ефективних, підзвітних та заснованих на широкій участі інституцій на всіх рівнях» [1].

Зрозуміло, що задоволення базових потреб людства в мирі та справедливості потребує значних фінансових ресурсів, особливо для країн, у яких існує пряма збройна загроза для мирного та справедливого існування громадян і суспільства загалом. Є кілька магістральних напрямів фінансування заходів із забезпечення миру та справедливості в державі. Перший напрям пов'язаний із необхідністю відновлення економіки, яка чи не найбільше потерпає від порушення миру та спокою в суспільстві. У першу чергу фінансування вимагає відбудова інфраструктури, сприяння розвитку підприємництва, створення нових робочих місць тощо.

Наступним напрямом фінансування є забезпечення соціальної стабільності в країні шляхом фінансування соціальних програм, які забезпечують базові потреби населення, такі як охорона здоров'я, освіта, медицина та соціальні програми допомоги, що знижують соціальну напругу та підтримують спокій і мир у суспільстві.

Ще один напрям стосується забезпечення інституційної спроможності держави. Це викликано тим, що ефективні фінансові системи та інституції мають фундаментальне значення для забезпечення справедливості правосуддя. Тут фінанси повинні бути спрямовані на реалізацію заходів для забезпечення прозорості використання бюджетних коштів, боротьбу з корупцією, рівний доступ до правосуддя всіх членів суспільства тощо.

При формуванні фінансового забезпечення важливо усвідомлювати, що фінансова допомога від міжнародних організацій і партнерів є дуже ваговою для підтримки миру та справедливості. З метою розширення фінансових можливостей щодо забезпечення досягнення державою Цілі 16 украй цінним є залучення іноземних грантів, кредитів, технічної допомоги, які сприятимуть стабілізації та економічному розвитку України.

Загалом, фінансове забезпечення миру та справедливості є комплексним процесом, що вимагає координації зусиль на національному й міжнародному рівнях. Саме викладені положення й зумовили актуальність проведення науково-практичного дослідження фінансового забезпечення миру та справедливості в контексті досягнення Цілей сталого розвитку.

ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

У нашій країні початок гібридної війни росії в Україні 2014 року став поштовхом для проведення науково-практичних досліджень проблематики фінансового забезпечення миру та справедливості в державі. Зокрема, автори Сідельникова Л. та Рудик С. [24] на основі аналізу бюджетної політики фінансового забезпечення обороноздатності України за 2011-2020 рр. констатують наявність у цей період перманентної недофінансованості, яка призвела до заниженого рівня боєздатності української армії на початку агресії.

Касперович Ю. [13] у своїй аналітичній доповіді щодо фіскальної безпеки держави в умовах гібридної війни дає глибокий аналіз фінансових втрат бюджету України внаслідок окупації території АР Крим і частин Донецької та Луганської областей, що призвело до недоотримання значної частки запланованих доходів державного бюджету. Водночас, із початком воєнних дій значно зросла витратна частина бюджету внаслідок збільшення виплат на сектор безпеки й оборони, соціальні виплати внутрішньо переміщеним особам і фінансування створення нових державних інституцій для відновлення розвитку. Україна змогла показати слабке відновлення економічного розвитку аж у 2016-2018 рр., що засвідчує недостатню фінансову спроможність держави в забезпеченні миру та справедливості в суспільстві.

Науковиця Кириленко О. в праці [15] на основі критичного аналізу видатків на оборону з державного бюджету України за 2012-2018 рр. подає низку науково обґрунтованих пропозицій щодо подолання негативних явищ у царині фінансування національної безпеки та оборони України. Науковці Чеберяко О. і Варналії З. в науковому дослідженні [4] обґрунтовують необхідність значного нарощування фінансування видатків на оборону в умовах гібридної війни росії проти нашої країни з метою збереження незалежності України. Також одна з авторів представленої наукової статті, Швець Н., у праці [22] провела критичний аналіз практики дій центральних банків в умовах воєн, включаючи досвід діяльності Національного банку України в період початку повномасштабного вторгнення росії на нашу територію 2022 року.

Дослідниці Романовська Ю. та Урбанович В. [20], ґрунтуючись на порівняльному аналізі військових бюджетів України та країн-членів НАТО за 2017 рік, твердять про необхідність значного нарощування фінансового потенціалу для підвищення боєздатності української армії відповідно до стандартів НАТО.

Зрозуміло, що вітчизняний досвід і проведені науково-практичні дослідження дуже обмежені часовим лагом, а тому нашу наукову розвідку ми здійснювали, спираючись також на дослідницькі доробки зарубіжних науковців, що розглядали питання фінансування миру та справедливості в умовах різних воєнних конфліктів. Так, у праці Бойса Дж. та Формана Ш. [3] для звіту Світового банку про світовий розвиток обговорені поточні механізми фінансування для постконфліктних країн, засновані на міжнародній допомозі для розвитку цих країн. Зокрема автори твердять, що основною метою відбудови постконфліктних країн є побудова ефективних і легітимних структур управління, які забезпечать довіру суспільства шляхом забезпечення особистої безпеки, рівного правосуддя та верховенства права, економічного добробуту й важливих соціальних послуг. Однак міжнародні донори не завжди готові фінансувати нестабільні й постраждалі від конфліктів держави, керуючись, у першу чергу, питаннями економічної ефективності та доцільності надання фінансової допомоги. У цьому контексті автори подають пропозиції щодо способів ефективного використання міжнародної допомоги для розбудови стійких держав і міцного миру.

Дослідник Харас Х. у праці [14] стверджує, що на макrorівні емпіричні дані свідчать про те, що нестабільна міжнародна допомога для розвитку країни може негативно впливати на економічне зростання через кілька каналів. На мікрорівні волатильність може вплинути на фіскальне планування та рівень і структуру інвестицій. У цьому дослідженні розроблено просту фінансову методику, яку уряди можуть використовувати для оцінки (та зменшення) вартості нестабільності допомоги.

Науковець Герберт Е. в праці [10] обґрунтовує необхідність створення Організації Об'єднаних Націй і Міжнародного суду в її структурі як міжнародних інституцій, покликаних запобігати виникненню та повторенню воєнних конфліктів у світі. Однак діяльність гаданих інституцій обмежується межами їхньої юрисдикції, а тому, на думку автора, у таких умовах обмеженої дієздатності ООН слід приділяти більше уваги іншим мирним заходам урегулювання міжнародних суперечок, таким як: посередництво, примирення та арбітраж.

Дослідники Хоффлер А., Іяз С. та Фон Біллербак С. в ході роботи [11] дійшли висновку, що війни є найпоширенішим типом широкомасштабних насильницьких конфліктів. Вони тривалі, жорстокі й продовжують завдавати шкоди суспільству ще довго після того, як воєнні дії припиняться. Постконфліктні країни стикаються з надзвичайними проблемами щодо розвитку та безпеки. У статті досліджено, як країни можуть економічно відновитися після цих руйнівних конфліктів і як міжнародне втручання може допомогти побудувати міцний мир. Дослідники виявили, що після закінчення війни країни зазнали посиленого зростання й що міжнародна допомога допомагає максимально використати цей мирний дивіденд. Також у праці окреслені види допомоги та політик, що мають бути пріоритетними для відновлення постконфліктних країн.

У науковій праці Галтунга Ф. та Тішне М. [6] обґрунтовано, що для націй, які вийшли з війни, ранній післявоєнний період установлює напрями майбутнього розвитку країни. Причому цей «відкритий момент» рідко виправдовує надії та сподівання громадян країни на міжнародне співтовариство. Зростання корупції й відсутність підзвітності, яка часто закріплюється протягом цього часу, може породити в міжнародних донорів розчарування по відношенню до уряду постконфліктної держави й підриває довіру до демократії та її інститутів. Тому, на наш погляд, необхідна розробка дієвого механізму фінансового забезпечення миру та справедливості в Україні, який би поєднував різні ефективні форми інструменти фінансування.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ

Ця робота покликана проаналізувати основні сучасні виклики в царині фінансового забезпечення миру та справедливості в Україні й обґрунтувати практичні рекомендації щодо вдосконалення механізму фінансового забезпечення, який би поєднував різні ефективні форми та інструменти фінансування. Досягнення поставленої мети обумовило постановку таких завдань дослідження:

- обґрунтування необхідності фінансового забезпечення миру та справедливості в суспільстві;
- аналіз форм та обсягів фінансування різних напрямів забезпечення миру та справедливості в Україні;
- визначення ролі та значення міжнародної донорської допомоги в забезпечення миру та справедливості в Україні;
- обґрунтування пропозицій щодо вдосконалення механізму фінансового забезпечення миру та справедливості в Україні.

МЕТОДИ

У дослідженні використано такі загальнонаукові та специфічні методи: аналіз документів – для вивчення законодавчих актів, урядових постанов, міжнародних угод та інших офіційних документів, що регулюють фінансову політику й забезпечення миру й справедливості; історичний метод – для дослідження еволюції світової фінансової політики та її впливу на соціальну справедливість і мир протягом різних історичних періодів; системний підхід – для аналізу взаємозв'язків між різними елементами фінансової системи та їхнього впливу на мир і справедливість, включаючи вивчення бюджетної політики, податкової системи, соціальних програм та ін.; економіко-статистичний аналіз – для аналізу фінансових потоків, бюджетних витрат та їхнього впливу на соціально-економічний розвиток, включаючи аналіз динаміки, структури та ефективності фінансових ресурсів; порівняльний аналіз – для порівняння фінансових систем і політик різних країн щодо виявлення найкращих практик і можливостей їх адаптації до національних умов; трендовий порівняльний аналіз за допомогою інструментарію Google Trends – для прогнозування впливу форм фінансування на забезпечення миру та справедливості; графічний метод – для уяочення отриманої інформації; індексний аналіз – при оцінюванні прогресу досягнення ЦСР. Зокрема, для оцінки прогресу досягнення ЦСР уряди та органи країн використовують два основні показники: індекс поточного стану й індекс очікуваного прогресу. Індекс очікуваного прогресу вимірює невідповідність між прогнозованим і вказаним цільовим значенням індикатора. Обидва індекси містять також підіндикатори, які за потреби можна деталізувати на рівні індикатора, або цілі, або бажаної цілі. Обидва індекси представлені на рівні індикаторів на Азійсько-Тихоокеанській платформі ЦСР [19]. Зокрема перелік національних індикаторів 16 Цілі представлений у Табл. 1.

Таблиця 1. Перелік індикаторів 16 Цілі сталого розвитку. (Джерело: складено за офіційними даними: [17])

№ п/п	Індикатор	Відповідальний за розрахунок і надання даних Державній службі статистики
1	16.2.6. Відсоток фінансового забезпечення регіональних програм, спрямованих на протидію торгівлі людьми, за кошти відповідних місцевих бюджетів	Міністерство соціальної політики
2	16.3.1. Рівень довіри громадян до суду, %	Державна судова адміністрація (за згодою)
3	16.4.1. Частка ризиків високого рівня в загальній сукупності національних ризиків у системі фінансового моніторингу, %	Державна служба фінансового моніторингу
4	16.5.1. Кількість вилученої зброї (закриті кримінальні провадження за останні 12 місяців, одиниць)	Генеральна прокуратура (за згодою)
5	16.8.1. Частка населення, що задоволена користуванням інфраструктурними об'єктами та рівнем соціального захисту в ключових царинах (у Донецькій, Луганській областях), %	Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України
6	16.8.2. Частка населення, що задоволена рівнем адміністративних послуг (у Донецькій, Луганській областях), %	Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України

РЕЗУЛЬТАТИ

Переважає більшість цивілізованих країн світу, керуючись Цілями сталого розвитку, намагається забезпечити мир і процвітання всім членам суспільства шляхом забезпечення соціально-економічного добробуту своїх країн. ЦСР передбачає досягнення 17 цілей, які включають, серед інших пріоритетів, такі царини, як запобігання зміні клімату, подолання економічної нерівності, впровадження інновацій, стале споживання, мир і справедливість. У зв'язку з воєнною агресією росії проти України, яка має надзвичайно негативні соціальні та економічні наслідки, на одне з чільних місць висувається проблема досягнення миру та справедливості в нашому суспільстві через забезпечення реалізації Цілі 16 «Мир та справедливість», яка проголошує сприяння побудові миролюбного й відкритого суспільства в інтересах сталого розвитку, забезпечення доступу до правосуддя для всіх і створення ефективних, підзвітних і заснованих на широкій участі інституцій на всіх рівнях. Ширше Ціль представлена в конкретних завданнях [1], викладених нижче.

- 16.1. Зменшити поширення всіх форм насильства та знизити кількість смертей від цього явища в усьому світі.
- 16.2. Припинити жорстоке поводження, експлуатацію, торгівлю людьми та всі форми насильства й катувань щодо дітей.

- 16.3. Сприяти верховенству права в національному та міжнародному масштабах і забезпечувати рівний доступ до правосуддя для всіх.
- 16.4. До 2030 року суттєво зменшити потоки незаконних коштів і зброї, посилити зусилля з виявлення та повернення викрадених активів, а також боротьбу з організованою злочинністю в усіх її формах.
- 16.5. Зменшити обсяги корупції та хабарництва в усіх їхніх проявах.
- 16.6. Сформувані ефективні, підзвітні та прозорі установи всіх рівнів.
- 16.7. Забезпечити відповідальність за ухвалення рішень представницькими органами на всіх рівнях за участі всіх верств суспільства.
- 16.8. Розширювати та посилювати участь країн, що розвиваються, у міжнародних регуляторних органах.
- 16.9. До 2030 року забезпечити, щоб кожна людина мала законний документ, що посвідчує особу, включаючи свідоцтво про народження.
- 16.10. Забезпечувати доступ кожного до інформації та захищати основні свободи відповідно в рамках національного законодавства та міжнародних угод.
- 16.a. Зміцнювати відповідні національні інституції, в тому числі через міжнародне співробітництво, з метою запобігання насильству та розбудови потенціалу для боротьби з тероризмом і злочинністю на всіх рівнях, особливо в країнах, що розвиваються.
- 16.b. Просувати та впроваджувати недискримінаційні закони й політики для сталого розвитку.

Загалом виконання перелічених завдань сприятиме забезпеченню миру та справедливості в суспільстві, однак в умовах активної фази війни в Україні на передній план виходять 5 перших із них, що й відображено в національних індикаторах ЦСР (див. Табл. 1).

Упродовж 2022-2024 років в Україні реалізовували заходи, спрямовані на забезпечення миру, досягнення соціальної справедливості та інституціональну розбудову [29]. У Табл. 2 відображені тенденції досягнення національних індикаторів 16 Цілі ЦСР. Зокрема за 2-ма індикаторами досягнене цільове значення, за одним індикатором є позитивна динаміка досягнення, яка потребує прискорення, а за 3-ма індикаторами спостерігається негативна динаміка та має місце низька ймовірність досягнення цільового значення. На жаль, лише в умовах завершення війни та належного прозорого фінансування відтворення постраждалих територій можливе досягнення цільових значень національних індикаторів 16.4.1; 16.8.1 та 16.8.2.

Таблиця 2. Аналіз досягнення національних індикаторів ЦСР (16 Ціль) у 2016-2020 рр. Примітки: зелений – ціль досягнута або має велику ймовірність досягнення; жовтий – є позитивна динаміка досягнення, яка потребує прискорення; оранжевий – від'ємна динаміка та низька ймовірність досягнення. (Джерело: складено за офіційними даними: [2])

№ п/п	Індикатор	2016	2017	2018	2019	2020	Орієнтир 2025
1	16.2.6. Відсоток фінансування регіональних програм, спрямованих на протидію торгівлі людьми, коштами відповідних місцевих бюджетів	100	100	100	100	100	100
2	16.3.1. Рівень довіри громадян до суду, % у тому числі:						
	населення	10	12	16	-	35	45
	учасники судових проваджень	13	28	34	-	35	45
	експертне середовище (адвокати, юристи)	-	38	41	44	35	45
3	16.4.1. Частка ризиків високого рівня в загальній сукупності національних ризиків у системі фінмоніторингу, %	24,32	-	-	25	-	17
4	16.5.1. Кількість вилученої зброї (закриті кримінальні провадження за останні 12 місяців, одиниць)	1890	3292	2985	-	2000	2250
5	16.8.1. Частка населення, що задоволена користуванням інфраструктурними об'єктами та рівнем соціального захисту в ключових царинах (у Донецькій, Луганській областях), %	-	-	-	-	-	80
6	16.8.2. Частка населення, що задоволена рівнем адміністративних послуг (у Донецькій, Луганській областях), %	-	-	-	-	-	80

«Починаючи з середини 2020 року, Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН) в Україні спільно з партнерськими агенціями ООН працює над підвищенням ефективності фінансування ЦСР: ВООЗ, ЮНІСЕФ та ЄЕК ООН працюють над розробкою шляхів більш ефективного управління існуючими та потенційними потоками фінансування. Ця робота відбувається в контексті та в рамках Спільної програми (СП) під назвою «Сприяння стратегічному плануванню та фінансуванню сталого розвитку на національному та регіональному рівнях в Україні». СП включає такі ініціативи» [9]:

- розробити Інтегровану національну систему фінансування (ІНСФ);
- провести швидку інтегровану оцінку для визначення рівня інтеграції ЦСР у національні та субнаціональні плани;
- переглянути всі існуючі механізми фінансування розвитку;
- оцінити систему бюджетування ЦСР [9].

Зокрема, за оцінками ПРООН в Україні фінансування досягнення 16 Цілі 2021 року загалом задовільне. Аналіз показав, що на цю статтю припадає найбільше державних витрат, включаючи витрати на виконання державницьких функцій, а також безпеку й захист. Відповідно до чинного законодавства, витрати на безпеку та оборону повинні становити не менше 5% ВВП, оскільки це пов'язано з потребою мати сильну армію для протидії збройній агресії росії в Україні. Фінансування досягнення 16 Цілі також включає витрати на діяльність антикорупційних органів, оскільки ця ціль має за мету боротьбу з корупцією та забезпечення справедливих судів [5]. Отож, загальні тенденції досягнення 16 Цілі ЦСР можна визначити як такі, що потребують прискорення в досягненні цільових показників національних індикаторів ЦСР із задовільним фінансуванням на національному рівні за активною фінансовою участю профільних партнерів.

Зважаючи на те, що ситуація з фінансуванням забезпечення миру та справедливості в Україні кардинально змінилася з 2021 року, а також значно змінилися характеристики сучасного зовнішнього середовища, яке прямо впливає на характер та обсяги фінансування миру й справедливості в Україні, виокремимо ключові соціально-економічні аспекти сучасного зовнішнього середовища, що чинять і позитивний, і негативний вплив.

1. **Глобальні фінансові умови.** Згідно з доповіддю МВФ, глобальні фінансові умови стали значно жорсткішими, а ризики для економічного прогнозу зросли внаслідок російської агресії в Україні. Це відбулося на тлі пандемії, яка повільно була приборкана, і відновлення світової економіки після COVID-19 [26].
2. **Війна в Україні.** Вона створює безпосередні ризики для фінансової стабільності й ставить питання про тривалий вплив на ринки. Війна в Україні є ключовим системним ризиком для економіки й фінансового сектора [8].
3. **Макроекономічні умови.** Базовий сценарій Національного банку України на 2024 рік передбачає, що макроекономічні передумови для стабільної роботи фінансового сектора залишатимуться: подальше економічне зростання, інфляція до 10%, керований валютний ринок і постійна привабливість гривневих активів.

Саме на цих зовнішніх факторах і базується наше подальше аналітичне дослідження, оскільки їхній вплив безпосередньо відображений кількісно в статистичних базах даних, що взяті нами за основу аналітичних оцінок.

Мир – це не лише відсутність війни, але й стабільність, безпека та гармонія в суспільстві. Державний бюджет України виділяє значні кошти на оборону та безпеку, а також на розвиток інфраструктури й соціальних послуг, що сприяють стабільності.

Зокрема інфографіка на Рис. 1 і Рис. 2 дає змогу твердити про значне зростання у 2021-2023 рр. видатків зведеного бюджету України на оборону. Так, фінансування оборони 2022 року зросло майже у 9 разів порівняно з 2021 роком, що очевидно пов'язано з розгортанням активних воєнних дій на території нашої держави. 2023 року зростання видатків на оборону вже не було таким стрімким і склало 83,5% порівняно з 2022 роком. Питома вага видатків на оборону у зведеному бюджеті України також відповідно стрімко зросла 2022 року порівняно з 2021 роком (у 5 разів) та майже на 10 в.п. 2023 року.

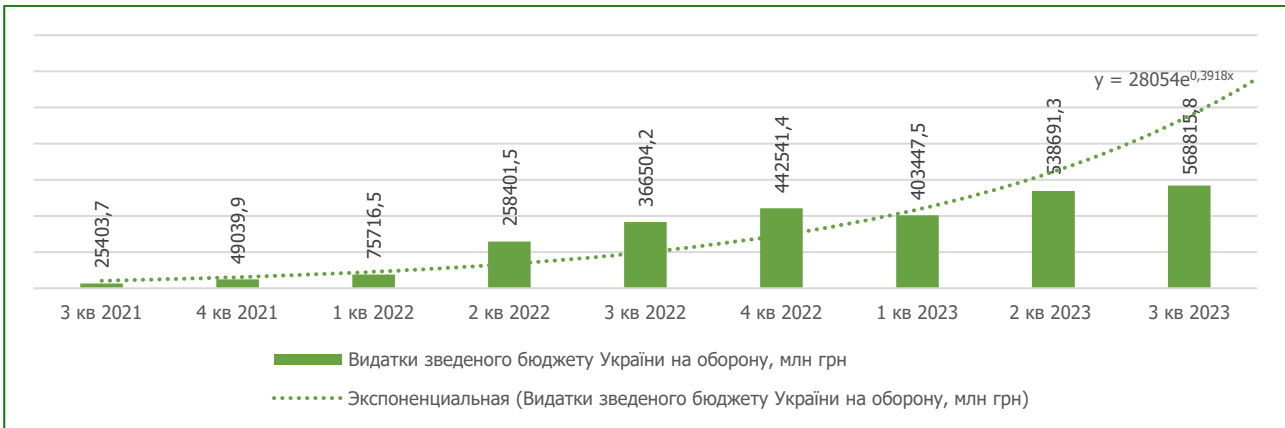

Рис. 1. Динаміка видатків зведеного бюджету України на оборону за 2021-2023 рр., млн грн. (Джерело: складено за офіційними даними: [18])

Рис. 2. Динаміка частки видатків на оборону в загальному обсязі видатків зведеного бюджету України за 2021-2023 рр., %. (Джерело: складено за офіційними даними: [18])

Проголошена 16 Ціллю ЦСР справедливість включає рівність, справедливість і захист прав людини. Україна фінансує систему судової влади, правоохоронні органи, а також програми соціального захисту, що спрямовані на забезпечення справедливості для всіх громадян. Інфографіка на Рис. 3 й Рис. 4 дозволяє проаналізувати тенденції фінансування державою цього напрямку досягнення 16 Цілі у 2021-2023 рр. Зокрема, зростання видатків зведеного бюджету України на громадський порядок, безпеку та судову владу 2022 року склало 2,5 раза порівняно з 2021 роком, а 2023 року – 30% порівняно з 2022 роком. Що ж до питомої частки вказаних видатків у зведеному бюджеті України, то 2022 року має місце зростання на 5 в.п., а 2023 року – спадання на 1,6 в.п., що свідчить про перерозподіл пріоритетності державних видатків у сторону оборони.

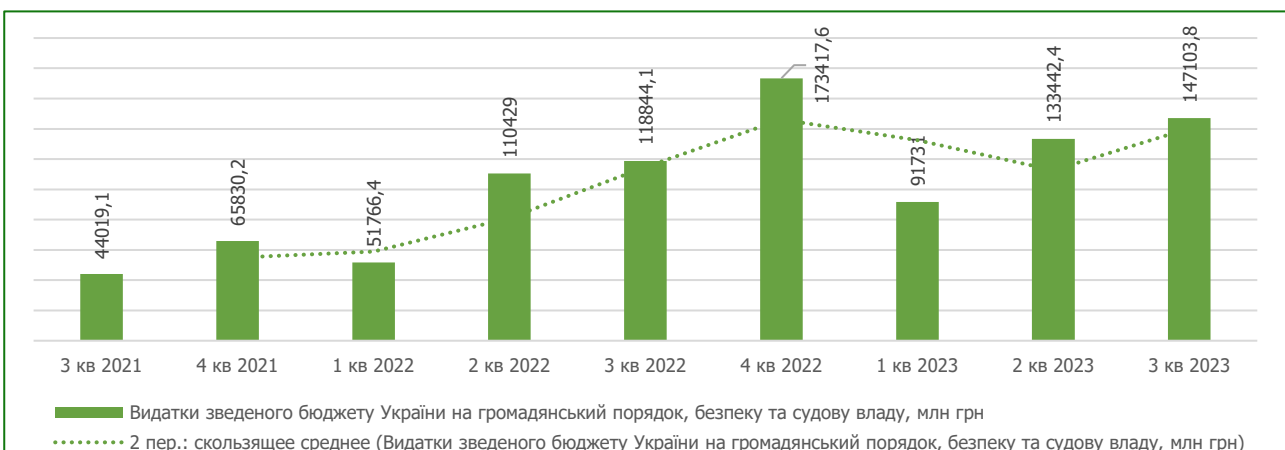

Рис. 3. Динаміка видатків зведеного бюджету України на громадський порядок, безпеку та судову владу за 2021-2023 рр., млн грн. (Джерело: складено за офіційними даними: [18])

Рис. 4. Динаміка частки витратів на громадський порядок, безпеку та судову владу в загальному обсязі витратів зведеного бюджету України за 2021-2023 рр., %. (Джерело: складено за офіційними даними: [18])

Як уже було зазначено на початку нашого науково-практичного дослідження, важливим елементом забезпечення миру та справедливості в контексті зниження соціальної напруги в суспільстві слугують витрати на соціальний захист населення держави. Так, інфографіка на Рис. 5 і Рис. 6 засвідчує спадання частки витрат зведеного бюджету України на соціальний захист і соціальне забезпечення 2023 року порівняно з 2022 роком на 3,3 в.п., хоча в абсолютному значенні зростання складає майже 13%.

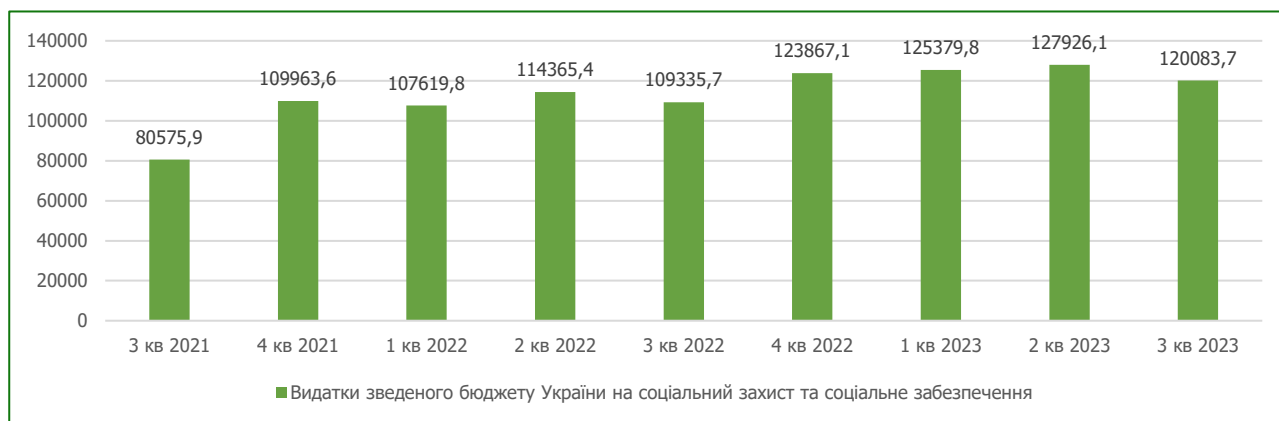

Рис. 5. Динаміка витратів зведеного бюджету України на соціальний захист і соціальне забезпечення за 2021-2023 рр., млн грн. (Джерело: складено за офіційними даними: [18])

Рис. 6. Динаміка частки витратів на соціальний захист і соціальне забезпечення в загальному обсязі витратів зведеного бюджету України за 2021-2023 рр., %. (Джерело: складено за офіційними даними: [18])

Отже, аналітична оцінка дозволяє нам стверджувати випереджувальне зростання витратів зведеного бюджету України на оборону з незначним зростанням витратів на громадський порядок, безпеку й судову владу та зниженням

пріоритетності видатків на соціальний захист і соціальне забезпечення. Переконані, що ця тенденція зумовлена активізацією воєнних дій на території нашої країни та продиктована необхідністю забезпечити скорочення поширення всіх форм насильства й зменшення показників смертності від цього явища (завдання 16.1 ЦСР).

Неочікуваність воєнного нападу росії 2022 року спричинила визначальну роль міжнародної фінансової допомоги для фінансового забезпечення миру та справедливості в Україні. Так, у Табл. 3 наведені дані щодо обсягів фінансування загального фонду державного бюджету України від міжнародних партнерів. Частка такого фінансування в бюджеті нашої країни склала 44% 2022 року та 48% 2023 року.

Таблиця 3. Обсяги фінансування загального фонду державного бюджету України від міжнародних партнерів із 24 лютого 2024 року, млн дол. США. (Джерело: складено за офіційними даними: [30])

Країна	2022	2023
ЄС	7961	19530
США	11980	10950
МВФ	2693	4475
Японія	581	3626
Канада	1889	1757
Світовий Банк	1385	660
Велика Британія	1040	998
Німеччина	1584	105
ЄІБ	720	-
Франція	437	-
Італія	330	-
Нідерланди	318	-
Норвегія	21	190
Іспанія	-	96
Данія	51	-
Швеція	49	-
Фінляндія	-	36
Швейцарія	-	30
Литва	22	-
Ірландія	-	21
Латвія	16	-
Австрія	11	-
Бельгія	5	3
Ісландія	0,5	2
Албанія	1	-
Естонія	-	0,1
Разом	31095	42479

Спостерігаємо зростання міжнародної фінансової допомоги 2023 року порівняно з 2022 роком на понад 36% (Табл. 3). Водночас, потреби в зовнішньому фінансуванні на 2024 рік, що верифіковані МВФ, складають 37,9 млрд дол. США, а надійшло від початку року близько 12 млрд дол. США (офіційні дані Міністерства фінансів України та Національного банку України). Недоотримання на сьогодні складає 26 млрд дол. США, що становить 14% ВВП України. На 2024 рік економічне зростання заплановане на рівні 3%. Отож, фінансовий шок від недоотримання зовнішньої фінансової допомоги Україні до кінця року може скласти 11% ВВП країни. Це може спричинити зростання випуску ОВДП на 68% порівняно з 2022 роком, що однозначно неприпустимо для держави в контексті фінансового забезпечення обслуговування державного боргу та забезпечення досягнення 16 Цілі ЦСР.

ДИСКУСІЯ

Потребує додаткового обговорення обґрунтування оптимального рівня міжнародного зовнішнього фінансування держави, що воює, який дозволить стимулювати економічне відновлення держави та забезпечити мир і справедливість у суспільстві. У цьому контексті ми поділяємо думку Хараса Х. про наявність взаємозв'язку між фінансовим

шоком від недоотримання зовнішньої фінансової допомоги та можливостями для економічного відновлення країни, що є учасником воєнного конфлікту.

Доцільно також поглибити дослідження в контексті питання пошуку альтернативних внутрішніх фінансових резервів держави для фінансування миру та справедливості в умовах війни, оскільки для кожної сторони, що воює, вони можуть значно відрізнятися, виходячи з умов, розміру та характеру агресії.

ВИСНОВКИ

Фінансове забезпечення миру та справедливості в Україні є складним і багатограним процесом, який вимагає постійного моніторингу та регулювання. Важливо, щоб усі сектори суспільства були включені в цей процес, щоб забезпечити стабільність, мир і справедливість для всіх громадян України. На наш погляд, низка фундаментальних фінансово-адміністративних заходів могла б забезпечити розвиток процесу досягнення миру та справедливості в Україні. Яких саме заходів?

1. Установлення конкретних фінансових цілей із подолання наслідків порушення миру та справедливості в Україні. Рух у напрямі досягнення миру та справедливості в Україні починається з установлення системи цільових показників для витрат, заощаджень та інвестування доходу у відсотках до ВВП країни з метою зниження розміру фінансового шоку від можливого недоотримання міжнародної фінансової допомоги.
2. Створення резервного фонду з метою зниження фінансового шоку від недоотримання міжнародної фінансової допомоги. Джерелами формування такого фонду може стати виручка від приватизації державних підприємств, грантова допомога міжнародних партнерів, формування спеціального збору в системі оподаткування в розмірі, вираженому десятковим дробом від бази оподаткування (для уникнення надмірного податкового тиску), на довготерміновій основі.
3. Забезпечення раннього та регулярного інвестування економічного відновлення в Україні. Це допоможе збільшити в країні обсяги капіталу, який будуть використовувати для забезпечення миру та справедливості за допомогою компонування.
4. Моніторинг кредитного рейтингу України та поступове погашення боргу. Регулярний перегляд кредитного рейтингу допоможе ефективніше управляти наявними фінансовими ресурсами держави, а зменшення боргового навантаження позитивно відобразиться на фінансовій стабільності економіки нашої країни.
5. Зниження залежності України від зовнішньої міжнародної фінансової допомоги. Ефективна реалізація цього заходу дозволить знизити ймовірність фінансового шоку від нестабільності надходження донорського фінансування (що може катастрофічно збільшити внутрішній борг країни). Водночас, розуміючи неможливість повної відмови від такого вагомого джерела фінансування витратів бюджету України, пропонуємо профільним державним інституціям розпочати заходи з визначення оптимального рівня міжнародної фінансової допомоги залежно від характеру та інтенсивності дій, що порушують основи забезпечення миру та справедливості в Україні, на основі розрахунку запропонованого нами розміру можливого фінансового шоку від недоотримання донорського фінансування.

Переконані, що слідування вказаним заходам поліпшить ситуацію з фінансовим забезпеченням досягнення 16 Цілі ЦСР та в результаті дозволить прискорити процеси економічного відновлення України, яка зазнає значних збитків унаслідок порушення засад миру та справедливості в нашій державі.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

ВНЕСОК АВТОРІВ

Внесок авторів є рівноцінним.

ФІНАНСУВАННЯ

Автори не отримували фінансування для цього рукопису.

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

REFERENCES / ЛІТЕРАТУРА

1. 17 Sustainable Development Goals. (n.d.). *Global Compact Network Ukraine*. <https://globalcompact.org.ua/tsili-stijkogo-rozvytku/>
2. Analysis of the achievement of national SDG indicators. (2020). State Statistics Service of Ukraine. <https://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Boyce, J., & Forman, Sh. (2010). *Financing Peace: International and National Resources for Postconflict Countries and Fragile States*. Working Papers wp238, Political Economy Research Institute, University of Massachusetts at Amherst. https://www.researchgate.net/publication/239810768_Financing_Peace_International_and_National_Resources_for_Postconflict_Countries_and_Fragile_States
4. Cheberyako, O. V., & Varnalii, Z. S. (2018). Financial Requirements and Assessment of Defense Financing in the Conditions of the Russian-Ukrainian Hybrid War. *Polissya Scientific Bulletin*, 1(4(12)), 143–149. <http://nvp.stu.cn.ua/article/view/123401>
5. Evaluation of development financing: Ukraine. (n.d.). *UNDP in Ukraine*. <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/otsinka-finansuvannya-rozvytku-ukrayina>
6. Galtung, F., & Tisné, M. (2009). A New Approach to Postwar Reconstruction. *Journal of Democracy*, 20(4), 93–107. https://www.academia.edu/9154023/a_new_approach_to_postwar_reconstruction
7. Financial stability implications of the crisis in Ukraine (2014, May). *Financial Stability Review*, 25–27. https://www.ecb.europa.eu/press/financial-stability-publications/fsr/focus/2014/pdf/ecb~9151d8b64f.fsrbox201405_03.pdf
8. Financial Stability Report (2023). *National Bank of Ukraine*. <https://bank.gov.ua/en/stability/report>
9. Funding the achievement of the Sustainable Development Goals in Ukraine: four key factors for success (2022, August 16). *UNDP Ukraine*. <https://www.undp.org/uk/ukraine/news/finansuvannya-zakhodiv-spryamovanykh-na-dosyahnennya-tsiley-staloho-rozvytku-v-ukrayini-chohyry-ključovi-factory-uspikhu>
10. Herbert, E.B. (2021). The role of the international court of justice in actualising global peace. *Indian Journal of International Law*, 59, 323–354. <https://doi.org/10.1007/s40901-020-00121-0>
11. Hoeffler, A., Ijaz, S., & Von Billerback, S. (2010). *Post-conflict recovery and peacebuilding*. Washington, DC: World Bank. https://www.researchgate.net/publication/318987298_Post-Conflict_Recovery_and_Peacebuilding_World_Development_Report_Background_Paper
12. Karbo, T., & Virk, K. (2018). *The Palgrave Handbook of Peacebuilding in Africa*. Springer International Publishing. <https://www.perlego.com/book/3494533/the-palgrave-handbook-of-peacebuilding-in-africa-pdf>
13. Kasperovych, Yu.V. (2019). *Fiscal security of the state in the conditions of a hybrid war: an analytical report*. Kyiv: Phoenix. https://www.niss.gov.ua/sites/default/files/2019-05/block_with_cover.pdf
14. Kharas, H. (2008). *Measuring the Cost of Aid Volatility*. Washington, DC: Brookings Institution, Wolfensohn Center for Development, Working Paper, 3. https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/06/07_aid_volatility_kharas.pdf
15. Kyrylenko, O.P. (2019). Modern trends in defense expenditures from the state budget of Ukraine. *The world of finance*, 3(60), 179–188. <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1254>
16. Le Billon, Ph. (2008). *Resources for Peace? Managing Revenues from Extractive Industries in Post-Conflict Environments*. Working Papers wp167, Political Economy Research Institute, University of Massachusetts at Amherst. <https://ideas.repec.org/p/uma/periwp/wp167.html>
17. List of national indicators of the Sustainable Development Goals. (2021). State Statistics Service of Ukraine. <https://www.ukrstat.gov.ua/>
18. Macroeconomic indicators. (2024). *National Bank of Ukraine*. <https://bank.gov.ua/ua/statistic/macro-indicators>
19. Progress Assessment Methodology. *SDG Gateway*. (n.d.). <https://data.unescap.org/resource-guides/progress-assessment-methodology>
20. Romanovska, Yu. A., & Urbanovych, V. A. (2018). Defense expenditures: a comparative analysis of the situation in Ukraine and NATO countries. *Black Sea Economic Studies*, 28(2), 117–120. http://bses.in.ua/journals/2018/28_2_2018/26.pdf
21. Rudevskaya, V., Shvets, N., & Tanase, V. (2024). Civilization development as a prerequisite for progress in achieving the goals of sustainable development. *Socio-Economic Relations in the Digital Society*, 1(51), 86–96. <https://doi.org/10.55643/ser.1.51.2024.550>
22. Shvets, N., & Rudevskaya, V. (2023). Theoretical foundations and practice of the actions of governments and central banks in the conditions of war: historical excursion and Ukrainian experience. *Technology Audit and Production Reserves*, 2(4(70)), 24–31. <https://doi.org/10.15587/2706-5448.2023.278349>
23. Shvets, N., Rudevskaya, V., Shkvaryliuk, M., & Tanase, V. (2022). Genesis of the concept of sustainable development and mechanisms for achieving a sustainable society. *Socio-economic relations in the digital society*, 4(46), <https://ser.net.ua/index.php/SER/article/view/467>
24. Sidelnykova, L.P., & Rudyk, S.O. (2021). Budget policy of financial support of Ukraine's defense capacity. *Actual problems of the development of the economy of the region*, 17(2).

- <http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/12553/1/5576-Article%20Text-14375-1-10-20211213.pdf>
25. Strategy of Ukrainian Financial Sector Development. (2023, August). *National Bank of Ukraine*.
https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_finsect_or_NBU.pdf?v=7
26. THE FINANCIAL STABILITY IMPLICATIONS OF THE WAR IN UKRAINE (2022, April). *International Monetary Fund*.
<https://www.elibrary.imf.org/display/book/9798400205293/CH001.xml>
27. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. (n.d.). *United Nations*.
<https://sdgs.un.org/2030agenda>
28. Vasilyeva, T., Sysoyeva, L., & Vysochyna, A. (2016). Formalization of factors that are affecting stability of Ukraine banking system. *Risk governance & control: financial markets & institutions*, 6(4), 7-11.
https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/80723/1/Vasilyeva_banking_system.pdf;jsessionid=F7E30354E7696E8D9A0BAD0B3DAD913F
29. Voluntary national review of the Sustainable Development Goals in Ukraine. (n.d.). *Ministry of Economy of Ukraine*.
<https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=a0fc2a99-ada3-4a6d-b65b-cb542c3d5b77&title=DobrovilniiNatsionalniiOgliadSchodoTsi leiStalogoRozvitkuVUkraini>
30. Volumes of financing of the general fund of the state budget of Ukraine from international partners. (2024). *Ministry of Finance of Ukraine*.
https://mof.gov.ua/uk/news/ministry_of_finance_of_ukraine_attracted_usd_426_billion_of_concessional_and_grant_financing_from_international_partners_in_2023-4370

Nataliia Shvets, Yuliia Kovalenko, Viktoria Kostiuk, Veronika Chala, Vitaliy Romanchukevych, Artem Babenko

FINANCIAL PROVISION OF PEACE AND JUSTICE IN UKRAINE IN THE CONTEXT OF ACHIEVING THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

In today's conditions, the continuation of Russia's armed aggression on the territory of Ukraine, ensuring peace and justice, is one of the priority tasks on the agenda of the state's existence. At the same time, along with social aspects, financial resources that will ensure the achievement of peace and justice in the context of achieving the Sustainable Development Goals (supported by Ukraine in 2019) are of crucial importance. That is why the purpose of this scientific and practical research is to assess modern challenges in the field of financial support for peace and justice in Ukraine and to substantiate practical recommendations for improving the mechanism of financial support, which would combine various effective forms and funding tools.

As a result of the research, the actual necessity of financing the implementation of the tasks provided for the achievement of 16 SDG Goals is justified, the trends in the financing of peace and justice during the war years are analyzed, the determining role of international financial aid in financing the achievement of 16 SDG Goals is assessed, and the magnitude of the financial shock from a possible failure to meet the international financial goal is determined. It has been proven that the size of the financial shock from the instability of official international financial aid directly affects the financial capabilities of the state to ensure peace and justice in society, especially during the active phase of the war. The authors justified the measures to diversify financial support for achieving 16 SDG Goals in Ukraine in order to reduce the level of a possible financial shock from the irregularity of the receipt of official international financial aid.

Keywords: sustainable development, sustainable development goals, financial policy of the state, public expenditures, financing, international financial assistance, investments, financial provision of peace and justice

JEL Classification: E62, E69, G28, H10, H50, H56